

INNOVATIVE WORLD
İlmiy tədqiqotlar mərkəzi

**ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM:
MUAMMO VA YECHIMLAR
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA**

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 6-SONLI ILMIY,
MASOFAVIY, ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

**XURSHID DAVRON – ZAMONAVIY O'ZBEK ADABIYOTINING YETAKCHI
VAKILI SIFATIDA****Mahmudova Sevaraxon**

Qo'qon davlat universiteti

O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Haydarova Gulhayoxon Ahmadaliyevna

Qo'qon davlat universiteti filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(phd)

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston xalq shoiri Xurshid Davronning hayoti va ijodiy faoliyati tahlil qilinadi. Shoirning she'riyat, nasr, dramaturgiya va tarjimachilik sohalaridagi faoliyati, badiiy tafakkuri, tarixiy mavzularga munosabati hamda zamonaviy o'zbek adabiyoti taraqqiyotidagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, uning asarlarida milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotira, vatanparvarlik va insonparvarlik g'oyalarining badiiy ifodalanish xususiyatlari tadqiq etiladi.

Kalit so'zlar: Xurshid Davron, zamonaviy o'zbek adabiyoti, she'riyat, tarixiy tafakkur, badiiy obraz, dramaturgiya, tarjimachilik, milliy qadriyatlar, tarixiy xotira.

XX asrning ikkinchi yarmi va XXI asr boshlarida o'zbek adabiyotida yuz bergan yangilanish jarayonlari ko'plab iste'dodli ijodkorlarning shakllanishiga zamin yaratdi. Ana shunday ijodkorlardan biri O'zbekiston xalq shoiri Xurshid Davrondir. U zamonaviy o'zbek she'riyatining yirik vakillaridan biri sifatida adabiyotimiz taraqqiyotiga munosib hissa qo'shib kelmoqda. Shoir ijodi milliy tarix, xalq taqdiri, inson ruhiyati va ma'naviy qadriyatlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, o'zining teran falsafiy mushohadalari hamda yuksak badiiyligi bilan ajralib turadi.

Xurshid Davron nafaqat shoir, balki nosir, dramaturg, tarjimon va publitsist sifatida ham samarali faoliyat yuritgan. Uning ko'p qirrali ijodi zamonaviy o'zbek adabiy jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylangan.

Xurshid Davron 1952-yil 20-yanvarda Samarqand viloyatida tavallud topgan. Bolalik va o'smirlik yillari qadimiy Samarqand muhitida o'tganligi uning dunyoqarashi va ijodiy tafakkuriga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Ayniqsa, tarixiy obidalar, ajdodlar merosi va milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqish keyinchalik uning asarlarida yetakchi mavzulardan biriga aylangan.

Shoirning ilk she'rlari yoshligidan matbuot sahifalarida e'lon qilina boshlagan. 1970–1980-yillarda nashr etilgan "Qadrdon quyosh", "Shahardagi olma daraxti", "Tungi bog'lar", "Uchib boraman qushlar bilan", "To'marisning ko'zlari" kabi to'plamlar uning iste'dodli shoir sifatida tanilishiga xizmat qildi. Mazkur asarlarda tabiat va inson munosabati, ruhiy kechinmalar, tarix va zamon muammolari o'ziga xos poetik talqinda ifodalangan.

Xurshid Davron she'riyati zamonaviy o'zbek she'riyatida o'ziga xos badiiy-estetik hodisa sifatida e'tirof etiladi. Uning asarlarida tarixiy xotira va zamonaviy tafakkur uyg'unlashib ketgan. Shoir tarixiy voqealar va buyuk ajdodlar siymosi orqali bugungi kun insonini mushohadaga chorlaydi.

Ijodkorning ko'plab she'rlarida Amir Temur, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Bobur kabi tarixiy shaxslar obrazlari uchraydi. Biroq bu obrazlar faqat tarixiy qahramon sifatida emas, balki millatning ma'naviy qudratini ifodalovchi ramzlar sifatida talqin qilinadi. Shoir tarixni o'tmish haqidagi hikoya sifatida emas, balki bugungi kunni anglash vositasi sifatida tasvirlaydi.

Xurshid Davron she'riyatining yana bir muhim jihati lirik qahramon ruhiyatining chuqur ochib berilishidir. Uning she'rlarida inson qalbidagi iztirob, sog'inch, umid va

muhabbat samimiy ifodalanadi. Shoir tabiat manzaralaridan ruhiy holatlarni tasvirlash vositasi sifatida foydalanadi. Natijada tabiat va inson kechinmalari o'rtasida ichki uyg'unlik yuzaga keladi.

Mumtoz adabiyot an'analari ham Xurshid Davron ijodida muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, Navoiy va Fuzuliy ijodiga xos falsafiylik, ma'naviy teranlik va badiiy mukammallik shoir asarlarida yangi talqinlarda namoyon bo'ladi.

Xurshid Davron ijodining muhim qismi tarixiy nasr va dramaturgiya bilan bog'liq. Mustaqillik arafasi va undan keyingi davrda yozilgan qissalari milliy tarixni qayta anglash jarayonida muhim ahamiyat kasb etdi.

"Samarqand xayoli", "Sohibqiron nabirasi", "Bibixonim qissasi", "Shayx Kubro tushlari" kabi asarlarida tarixiy voqealar va shaxslar hayoti badiiy-falsafiy talqinda aks ettiriladi. Muallif tarixiy faktlarni oddiy bayon qilish bilan cheklanmay, ularni zamonaviy tafakkur mezonlari asosida tahlil qiladi. Shu sababli uning tarixiy qissalari nafaqat ma'rifiy, balki estetik qiymatga ham ega.

Dramaturgiya sohasida yaratilgan "Boburshoh sog'inchi" va "Alg'ul" pyesalari ham tarixiy mavzuning badiiy talqiniga bag'ishlangan. Ushbu asarlarda tarixiy shaxslarning murakkab ruhiy dunyosi, orzu-intilishlari va hayotiy fojealari tasvirlangan.

Xurshid Davron jahon adabiyoti namunalarini o'zbek kitobxoniga yetkazishda ham katta xizmat qilgan. U Sharq va G'arb adabiyotining ko'plab vakillari asarlarini tarjima qilgan. "Qirq oshiq daftari" hamda "Dengiz yaproqlari" to'plamlari uning tarjimon sifatidagi mahoratini namoyon etadi.

Tarjima jarayonida muallif asarning mazmuni bilan bir qatorda uning badiiy ruhini ham saqlashga intilgan. Bu esa o'zbek tarjimachilik maktabining rivojlanishiga munosib hissa bo'lib qo'shildi.

Xurshid Davron zamonaviy o'zbek adabiyotining yangilanish jarayonlarida faol ishtirok etgan ijodkorlardan biridir. Uning she'rlari va nasriy asarlarida milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash, inson erki va ma'naviy kamolot masalalari markaziy o'rin egallaydi.

Shoir ijodi o'zbek adabiyotida tarixiy tafakkur va zamonaviy badiiy izlanishlarning uyg'unlashuvi bilan ahamiyatlidir. Bugungi kunda ham Xurshid Davron asarlari keng kitobxonlar ommasi tomonidan sevib mutolaa qilinmoqda. Uning she'rlari ko'plab xorijiy tillarga tarjima qilingan bo'lib, bu holat shoir ijodining xalqaro miqyosdagi e'tirofidan dalolat beradi.

Xulosa qilib aytganda, Xurshid Davron zamonaviy o'zbek adabiyotining yirik namoyandalardan biri hisoblanadi. Uning she'riyat, nasr, dramaturgiya va tarjimachilik sohalaridagi samarali faoliyati milliy adabiyotimiz taraqqiyotiga katta hissa bo'lib qo'shilgan. Shoir ijodida tarixiy xotira, milliy o'zlik, inson ruhiyati va ma'naviy qadriyatlar masalalari yuksak badiiy mahorat bilan aks ettirilgan.

Xurshid Davron asarlari bugungi avlod uchun ma'naviy tarbiya manbai bo'lib xizmat qilmoqda. Uning boy adabiy merosi kelajakda ham o'zbek adabiyotshunosligi va adabiy tanqidining muhim tadqiqot obyektlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Davron X. *Qadrdon quyosh*. – Toshkent: Yosh gvardiya, 1979.
2. Davron X. *Tungi bog'lar*. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1981.
3. Davron X. *To'laristonning ko'zlari*. – Toshkent: Yosh gvardiya, 1984.
4. Davron X. *Sohibqiron nabirasi*. – Toshkent: Sharq, 1995.
5. Davron X. *Bibixonim qissasi*. – Toshkent: Sharq, 2006.
6. G'affurov I. *Adabiyot va tafakkur*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2005.

